

La incòmoda viabilitat

Revisar plantejaments teòrics i trobar noves vies d'articulació entre els Països Catalans fou l'objectiu de les Jornades Nacionalistes. Igualitarisme, pragmatisme i economicisme són els nous ingredients.

L'única consciència de Països Catalans que tenim els catalans és la mala consciència". La frase fou pronunciada per Salvador Cardús en una de les sessions maratonianes de les vuitenes "Jornades sobre el Nacionalisme Català a la Fi del Segle XX", tingudes a Ciutat de Mallorca els dies 11, 12 i 13 de març. No era tan sols una frase més, ans reflectia un estat d'opinió general entre els participants a les Jornades. En la qüestió dels Països Catalans alguna cosa no s'ha acabat de fer bé i una bona part de la situació actual és responsabilitat, per acció o per ommissió, de l'àrea més gran, del Principat. Almenys és en això que van coincidir molts dels ponents i participants, especialment els illencs i els provinents del País Valencià.

Es tractava enguany de reflexionar sobre "Països Catalans: plantejaments teòrics i viabilitat pràctica", i per fer-ho havien escollit Mallorca. De vuit convocatòries, aquesta era la primera que duïa les jornades fora del Principat de Catalunya. I la idea sembla que es mantindrà, perquè l'any que ve podrien anar a Elx. Aquesta vegada els plantejaments teòrics al voltant dels Països Catalans foren posats en qüestió, revisats i, en algun cas, reformulats. La viabilitat pràctica, que els organitzadors volien plasmar en un "manual d'ús immediat", va topat amb estratègies diferents, però hom optà majoritàriament per un model de relació entre els Països Catalans que partís d'un nacionalisme més pragmàtic, que posés l'èmfasi en els aspectes econòmics i que propugnés una col·laboració des de la igualtat.

La benvinguda que donà Antoni Mir, president de l'Obra Cultural Balear, ja va indicar per on anirien els debats: "Catalunya va a la seva i viu d'esquena a les necessitats i problemes de les Balears". Era la primera apel·lació civilitzada a les consciències presents. Ara, la pirotècnia, la hi va posar Josep Melià, que com ell mateix es va encarregar de recordar, havia estat convidat per "provocar". Es prengué el paper al peu de la lletra. El vice-president d'Unió Mallorquina va qüestionar la viabilitat i la utilitat d'un nacionalisme catalanista a les Illes assegurant que és un projecte "en què els catalans no

creuen". "Si Catalunya no juga a aquest projecte, per què nosaltres hem de defensar plantejaments que Catalunya no defensa? —es va demanar l'històric nacionalista mallorquí, i recordà:— Els entrebancs a la cohesió dels Països Catalans no són obra de cap mallorquí, sinó que han estat homologats pel catalanisme militant redactor de la Constitució". Melià va qualificar el concepte Països Catalans "d'hipoteca" perquè dóna al nacionalisme illenc "tots els inconvenients i cap dels avantatges de ser la comunitat forta". En la seva línia provocadora, el dirigent d'UM va acabar assegurant que "estic fart de sentir que són sis milions. Que comptin de veritat o que no vinguin".

L'efecte vacuna. S'acabades les consciències, les ponències van analitzar les experiències i models d'articulació existents entre els Països Catalans. Joan-Francesc Mira va elevar el sostre de la reflexió intel·lectual i, amb la benedicció de Joan Fuster, recordà que sense el "fusterianisme" no existiria el concepte de Països Catalans. Mira es va acostar molt a l'origen de la qüestió quan va recordar que, mentre ser català és un espai d'identitat suficient i satisfactori per a la majoria de principatins, ser valencià o mallorquí no ho és i per tant és des d'aquests àmbits des d'on hi ha més interès a plantejar un àmbit superior. Mira va rebutjar les opcions "nacionalment només valencianes" —a les quals augurà un fracàs "espectacular"— i les que fan una "afirmació frontal de catalanitat", per "l'efecte vacuna" que produeixen: creen anticossos contra una inoculació directa.

Entre comunicació i comunicació dels ponents, el lobby mallorquí anava teixint la seva crida a l'aprofundiment en el coneixement i en el respecte mutu. Els dirigents del PSM, dispersos entre el públic, arrodonien el que se sentia des de la taula. Mateu Morro, el secretari general, va recordar als presents que "no necessitem receptes" i Sebastià Serra posava titulars a una relació desigual: "La gent de les Illes sap molt més què succeeix a Lleida que no la gent del Principat què passa a les Illes". Nadal Batle, des de la mesa, en la seva comunicació sobre les relacions culturals, s'hi afegia amb plaer:

Acte inaugural de les VIII Jornades sobre el Nacionalisme Català. Antoni Mir, president de l'OCB, Ferran Porto, president de la Federació d'Empresaris Hotelers de Mallorca, i Max Cahner, promotor de les Jornades, inauguraren els debats.

dels Països Catalans

PERE CARMONA

“Hi ha polítics catalans a qui no interessien les qüestions de les Illes o del País Valencià”. L'exemple que posà el rector de la Universitat de les Illes és TV3, que acusà de “desconsiderar sistemàticament” les Balears.

Entès el missatge llançat organitzadament des de Mallorca, amb el suport del País Valencià, diverses intervencions van demanar solucions concretes i pragmàtiques per a avançar, des de la realitat, en l'articulació dels Països Catalans. Salvador Cardús, va proposar “passar d'actes d'afirmació a accions encaminades a crear realitats nacionals empíriques”. Només així es possible de superar la fase actual en què, afegí Cardús, “els ciutadans dels Països Catalans tenim més similituds per l'espanyolitat o l'americanitat que compartim que no pas per la catalanitat que compartim”. En aquesta línia es va mostrar partidari de potenciar els fluxos d'intercanvi cultural i les xarxes d'interessos. Josep Gifreu també va abundar en la necessitat de crear “relats col·lectius” mitjançant, per exemple, la vertebració audiovisual –intercanvis TV3-TVV– i la potenciació de la indústria cultural en català.

**LES NOVETATS
MÉS INTERESSANTS**

**DIJOUS
A LES
23.45 H**

**L'ESFERA
DE LA
CULTURA**

Art, creadors, corrents de pensament, novetats i actualitat, en una cita setmanal amb la cultura.

**CANAL
9
TELEVISIÓ VALENCIANA**

Gifreu va atribuir la desvertebració de l'espai comunicatiu català a "inhibició i omissió interiors" i a "falta de voluntat política d'intervenció".

El pacte de Carod. En un terreny més polític, Josep-Lluís Carod-Rovira va fer una crida al nacionalisme pràctic i va propugnar un pacte entre diverses estratègies nacionalistes. La seva intervenció era marcada per l'enfrontament que viuen el PSM i ERC a Mallorca, on es disputen obertament l'espai nacionalista i progressista, amb estratègies divergents. Carod, per sortir del

PERE CARMONA

pas, va recordar la seva condició de doble militant, amb carnet del PSM des del 84 i d'ERC des del 87. Fugint de polèmiques, perquè "la batalla per la forma ha torpedinat el fons i la lluita pel nom de la cosa ha matat la cosa", va demanar que la reivindicació de Països Catalans deixés de reposar en termes culturals i polítics i es posés més èmfasi en les "necessitats pràctiques". En la seva anàlisi sobre les diverses estratègies polítiques d'articulació dels Països Catalans, va remarcar que sovint s'ha mantingut una concepció "centralista", però també va assenyalar que la tònica dominant fins ara ha estat de no-intervenció. "Els Països Catalans no són un objectiu prioritari de cap partit polític amb poder real a casa nostra i la dinàmica unitària no ha pres ni un segon de son a la Generalitat de dalt, a la de baix o a la que no se'n diu". Després de lamentar que "aquells qui tant podien haver fet hagin fet tan poc", va advertir que ningú no està legitimat per a desqualificar cap proposta en aquest terreny —referència a les crítiques que ha rebut ERC— i va defensar un pacte entre "els nacionalistes regionals, els nacionalistes articulats i els nacionalistes nacionals". Per Carod, són complementaris i, si es treballa conjuntament, es pot millorar la "rendibilitat" de les polítiques de cooperació o d'intervenció.

Els participants revisaren el concepte de Països Catalans des del pragmatisme. D'esquerra a dreta, Josep-Lluís Carod-Rovira, Jaume Ciurana, Max Cahner i Ramon Muntanya.

El debat sobre l'articulació dels Països Catalans va tenir encara una aportació més. Isidor Marí va assenyalar com a obstacles per a avançar en aquesta articulació "l'escassa cooperació pràctica en el present, la sublimació teòrica en el passat i la indefinició general respecte al futur". Per superar aquest blocatge, Marí va proposar de "recuperar el tema del silenci", establir una estratègia basada en l'igualitarisme i prioritzar els acords en el camp de la cultura i l'economia.

La rendibilitat d'una relació. Fou en l'economia que van coincidir molts dels ponents, com un terreny apte per a aprofundir en les relacions entre els Països Catalans. Les relacions econòmiques i les possibilitats de cooperació en aquest terreny foren abordades en una taula rodona i amb diverses intervencions. En la taula rodona, el president de la PIMEC, Agustí Contijoch, va fer un repàs de les condicions econòmiques que comparteixen el País Valencià, les Illes i el Principat de Catalunya i va apostar per una col·laboració en els aspectes en què tots tres territoris són febles: exportació, possibilitats financeres i formació. Per la seva banda, Josep A. Ybarra, professor d'Economia Aplicada de la Universitat d'Alacant, va afirmar que els Països Catalans són "competitius i reconciliables". A tall d'exemple va esmentar el turisme, en què hi ha competència, però en què també es necessita cooperació per a millorar l'oferta. En la mateixa taula, Josep Huguet va presentar les "bases d'un nacionalisme econòmic". Partint de la manca de sinèrgia comuna amb el marc espanyol, el secretari de relacions polítiques d'ERC defensà un model de nacionalisme capaç de "trencar la dependència" amb la reivindicació d'una fiscalitat pròpia. Els aspectes econòmics també centraren la comunicació de Francesc Cabana. L'ex-directiu de Banca Catalana va propugnar unes relacions econòmiques que comportin un guany per a les parts, recordant que "els fluxos econòmics no es donaran, si no hi ha interès". Aquesta cooperació econòmica s'ha de fer, segons Cabana, de "baix a dalt", seguint un "criteri de rendibilitat". Aquest criteri també caldria que fos seguit, afegí, a nivell institucional.

Les jornades, les clougué de nou Antoni Mir, en nom de l'entitat organitzadora, l'Obra Cultural Balear, amb una crida més al nacionalisme pragmàtic. No hi hagué, com és tradició de les Jornades, conclusions. Però, en aquesta edició, el grup que es mou sota el paraigua de Max Cahner, promotor a l'ombra de les Jornades, i que reflexiona amb una graella dissenyada per Salvador Cardús i Isidor Marí, intentà de donar virtualitat terrenal a la cita de Fuster: "Els Països Catalans són una pura il·lusió de l'esperit".

Pere Martí